

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 11 Sayı: 58 Ağustos 2018
Volume: 11 Issue: 58 August 2018
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ÖĞRETMEN ADAYLARINDA ÖZGECİLİĞİN POZİTİF ALGIYLA VE SOSYAL KARŞILAŞTIRMAYLA İLİŞKİSİ

THE RELATION BETWEEN ALTRUISM AND POSITIVE PERCEPTION AND SOCIAL COMPARISON IN PRESERVICE TEACHERS

Özcan SEZER*

Hulisi GENÇ**

Öz

Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarında özgecilik ile pozitif algı ve sosyal karşılaştırma ilişkisini incelemektir. Araştırma grubunu, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören 400 (263 kadın, 137 erkek) genç oluşturmaktadır. Bu çalışmada veri toplama araçları olarak "Özgecilik Ölçeği", "Pozitif Algı Ölçeği", "Sosyal Karşılaştırma Ölçeği" ve bu araştırma için geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Uygulamalardan elde edilen veriler üzerinde Pearson korelasyon katsayısı hesaplanmış ve regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarında özgecilik ile pozitif algı arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ve özgeciliğin pozitif algıya ilişkin varyansın yaklaşık olarak % 14'ünü açıkladığı tespit edilmiştir. Araştırmada ayrıca özgecilikle sosyal karşılaştırma (kendini değerlendirme) arasında da orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Özgeciliğin sosyal karşılaştırmayı anlamlı düzeyde yordadığı ve özgeciliğin sosyal karşılaştırmaya ilişkin varyansın % 9'unu açıkladığı görülmüştür. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre Eğitim Fakültelerinde öğretmen adaylarının özgecilik, pozitif algı ve sosyal karşılaştırmalarına katkı sağlayacak ileride yapılabilecek araştırma ve uygulamalar bağlamında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üniversite Öğrencisi, Özgecilik, Pozitif Algı, Sosyal Karşılaştırma.

Abstract

This research aims to examine the relation between altruism and positive perception and social comparison in preservice teachers. The research group comprises 400 young (including 263 female, 137 male) study at various departments of Education Faculty, İnönü University. In this study, "Altruism Scale", "Positive Perception Scale", "Social Comparison Scale" and "Personal Information Form" developed by researchers were utilized as data collection tool. Pearson correlation coefficient was calculated on the data obtained from the applications and regression analysis was performed. Findings from the research showed that there is a significant positive correlation between altruism and positive perception, and that altruism explained about 14 % of the variance related to positive perception. In this research also found a moderately positively meaningful relationship between altruism and social comparison (self-assessment). It is seen that altruism predicts social comparison at a meaningful level and altruism explains 9 % of the variance of social comparison. According to the results obtained from the research, it has been discussed in the context of researches and applications which can be made in the future, which will contribute to the altruism, positive perception and social comparison of the teacher candidates in the faculties of education.

Keywords: University Student, Altruism, Positive Perception, Social Comparison.

1. GİRİŞ

Psikolojinin son zamanlarda popüler olan alanlarından biri pozitif psikolojidir. Pozitif psikoloji diğer psikolojik yaklaşımlardan daha fazla bireyin olumlu duygularına, düşüncelerine, deneyimlerine, yeterliliklerine ve pozitif işlevselliğine yoğunlaşmaktadır (Linley, Joseph, Harrington ve Wood, 2006). Pozitif psikolojinin bireysel ve grupla olmak üzere iki yaşantı düzeyi bulunmaktadır. Bireysel anlamda pozitif yaşantılar geçmiş, şimdi ve gelecek olmak üzere üç aşamayı içermektedir. Pozitif psikolojinin grup düzeyi ise olumlu sosyal davranışları kapsamaktadır (Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000).

Olumlu sosyal davranışlar pozitif psikolojinin inceleme alanlarından biridir. Olumlu sosyal davranışlar topluma ve toplumun bir üyesi olan bireye yararlı olma amacı güden davranışlar olarak ifade edilmektedir (Yıldız, Taştan Boz ve Yıldırım, 2012). Olumlu sosyal davranışlar içerisinde birçok kavram bulunur ve özgecilik bu kavramlardan birisidir (Fazlıoğlu, 2009). Özgecilik, bireylerin birbirlerine yardımcı olma gayesi taşıdığı olumlu bir sosyal davranıştır (Gerrig ve Zimbardo, 2012). Özgecilik, bir kişinin herhangi bir karşılık beklentisine girmeden başkalarına onların ihtiyaçları, istekleri dahilinde gönüllü olarak yardım etmeyi ve iyilik yapmayı esas alan, bireylerin gelişimini ve hoşnutluğunu arttırmaya yönelik bir hizmettir (Öz, 1998). Özgeci tutumlar her ne kadar karşı tarafın iyiliği için yapılmış olsa da bireyin kendisine de yararı bulunmaktadır. Buna göre özgeci tutumlar bireylerin algılama yeterliliğini arttırır, problemlerinden

* Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü.

** Uzman Psikolojik Danışman, MEB, Battalgazi Hanımın Çiftliği Fatih Ortaokulu.

uzaklaşmasına olanak verir, sosyalleşmeyi yükseltir, yaşamın anlamı ve değeri konusunda anlayış geliştirilmesine yardımcı olur, ruh halinin iyileşmesine katkıda bulunur ve bireyin kendisini olumlu değerlendirmesini sağlar (Midlarsky, 1991). Staub (1978) özyeterliliği, iç kontrol odağı, özsaygısı ve ahlaki gelişimi yüksek ve onaylanma ihtiyacı düşük olan kişilerin özgeci davranışları daha fazla gösterdiklerini ifade etmektedir. İlgili alan yazına bakıldığında özgeciliğin farklı değişkenlerle ilişkisinin incelendiği görülmektedir. Bu incelemelerde özgeciliğin; benlik saygısıyla (Dilmaç ve Ekşi, 2012; Kılınç, Kılıç ve İpekçi, 2016), atılganlıkla (İşmen ve Yıldız, 2005; Kılınç, Kılıç ve İpekçi, 2016), empatiyle (Şengel ve Gür, 2018; Yavuzer, 2017), benlik kurgusuyla (Mesquita, 2001; Tosun, Yazıcı ve Altun, 2017; Yöntem ve İlhan, 2013), değer tercihleriyle (Onatır, 2008), psikolojik sağlamlıkla (Koçhan ve Genç, 2016), yaşam amaçlarıyla (Ak, 2013), iyilik haliyle (Kasapoğlu, 2013), otantiklikle (Ekşi, Sayın ve Demir-Çelebi, 2016), öznel iyi oluşla ve psikolojik iyi oluşla (Topuz, 2013) ilişkili bir kavram olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özgecilikle ilişkili olduğu düşünülen kavramlardan birisi pozitif algıdır. Pozitif algı bireyin kendini, diğer kişileri ve zamanı olumlu değerlendirmesidir. Pozitif algı bireyin benliğine, insan doğasına ve zamana ilişkin olumlu algısını içerir (Icekson ve Pines, 2013). Bireyin benliğine ilişkin pozitif algıya sahip olması özsaygısının ve öz değerinin yüksek olduğunu göstermektedir (Stein, 1995). İnsanların birbirlerini algılayış şekli, birbirlerine olan yaklaşımlarını ve davranışlarını etkilemektedir (Kepekçioğlu, 2015). Kişinin kendisine karşı olumlu özsaygısı ve özdeğeri, bireysel anlamda iyi hissetmeyi sağlamanın yanı sıra başkalarıyla da olumlu ilişkiler geliştirilmesine yardımcı olmaktadır (Bolig ve Weddle, 1998; Jens ve Gordon, 1991). Bireyin insan doğasına yönelik olumlu ve olumsuz algıları, bireysel motivasyonunu biçimlendirmektedir (Sütlü, 2007). Güven, başarı, sosyal ilişkiler, olumlu sosyal davranışlar, yetkinlik, değerlilik, iyimserlik ve yeterlilik gibi motivasyonlar pozitif algıyı etkilemektedir (Keyfitz, Lumley, Hennig ve Dozois, 2012). Pozitif algı ile ilgili yapılan çalışmalarda pozitif algının iyi oluşla (Benight ve Cieslak, 2011), psikolojik sağlamlıkla (Johnson, Gooding, Wood ve Tarrier, 2010), benlik saygısıyla (Kararımak ve Siviş Çetinkaya, 2011), mutlulukla ve yaşam doyumuyla (Drake, Duncan, Sutherland, Abernethy ve Henry, 2008; Kazakina, 1999) pozitif yönde ilişkili olduğu görülmektedir.

Özgecilik davranışının varlığına veya yokluğuna göre etkilenecek bir diğer kavram da sosyal karşılaştırmadır. Bireyin kendi yeteneklerini ve fikirlerini diğer insanların yetenek ve fikirleriyle karşılaştırması sürecine sosyal karşılaştırma denilmektedir (Teközel, 2007). İnsanlar yeteneklerini, düşüncelerini, algılanışlarını, bilgilerini ve değerlerini kendileriyle ilgili kanaate ulaşmak için değerlendirme ihtiyacındadırlar. Bu ihtiyacı karşılamak amacıyla başkalarıyla kendini karşılaştıran bireyler böylece kendileriyle ilgili bir fikir elde ederler (Bilgin, 1994). Sosyal karşılaştırma kendini geliştirme, kendini değerlendirme, benlik değerini yüceltme ve ilişki kurma ihtiyacı gibi dört temel güdü gayesiyle yapılmaktadır (Taylor, Wayment ve Carillo, 1996). Bireyler kendilerini değerlendirmenin yanı sıra daha üstün ve iyi olduklarını keşfetmek için sosyal karşılaştırmayı kullanırlar (Bilgin, 1994). Helgeson ve Mickelson (1995) bireyin sosyal karşılaştırma yapmasındaki motivasyonlardan birinin özgecilik olduğunu ifade etmektedir. Sosyal karşılaştırma ile ilgili alan yazın incelendiğinde, sosyal karşılaştırmının depresyon, olumsuz duygulanım, kaygı ile negatif düzeyde; benlik saygısı, yaşam doyumu, mesleki doyum, olumlu duygulanım ve iyimserlik ile pozitif yönde ilişkili olduğu görülmektedir (Gibbons ve Buunk, 1999).

Öğretmenlik mesleği, olumlu sosyal davranışları içerisinde barındırmalıdır. Özgecilik de olumlu sosyal davranışlarından biridir (Fazlıoğlu, 2009). Karadeniz'e göre (2007) öğretmenlik mesleğinin kriterlerinin başında özgecilik gelmektedir. Başkalarına birer ödül gibi sunulan özgeci tutumların hem başkalarını hem de bireyin kendisini iyi hissetmesini sağlayacağı tarafları bulunmaktadır. Özgecilik düzeyi yüksek olan bireyler özgecilik düzeyi düşük olan kişilere kıyasla psiko-sosyal anlamda daha sağlıklıdırlar (Seligman, 2007). Olumlu sosyal davranışların topluma ve bireye olumlu katkılarının olduğunun bireyler tarafından bilinmesi bu yöndeki davranışların artmasını sağlayacaktır. Bu çalışmanın örneklemini öğretmen adayları olan üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrenciler geleceğin öğretmenleri olacaklardır. Öğretmen adayları konumunda olan bu öğrencilerin özgecilik düzeyleri mesleğe başladıktan sonraki süreç için de ipucu niteliğindedir. Özgeciliğin pozitif algı ve sosyal karşılaştırma üzerindeki etkisinin incelenmesi; pozitif algının yükseltilebilmesi ve olumlu sosyal karşılaştırmının artırılması için yapılabilecek araştırmalara yön vermesi açısından önem taşımaktadır. İlgili literatüre bakıldığında özgeciliğin pozitif algıyla ve sosyal karşılaştırmayla ilişkisine dair herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma, öğretmen adaylarında özgecilikle pozitif algı ve sosyal karşılaştırma arasındaki ilişkiyi araştırmakla bundan sonra yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, bu araştırmada öğretmen adaylarında özgecilikle, pozitif algı ve sosyal karşılaştırma ilişkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarında özgeciliğin, pozitif algı ve sosyal karşılaştırma ile arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Öğretmen adaylarında özgecilik pozitif algıyı yordamakta mıdır?
3. Öğretmen adaylarında özgecilik sosyal karşılaştırmayı yordamakta mıdır?

2. YÖNTEM

Bu araştırma ilişkisel tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Bu bölümde araştırmanın modeli, verilerin toplanması, veri toplama araçları, araştırmanın katılımcıları ve istatistiksel analizlere ilişkin bilgiler bulunmaktadır.

Araştırmanın Modeli ve Çalışma Grubu

Öğretmen adaylarında özgecilikle; pozitif algı ve sosyal karşılaştırma arasındaki ilişki ilişkisel tarama modeli kullanılarak incelenmiştir. Araştırmanın örneklem grubunu İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinde son sınıfta okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın hedef evrenini ise İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Veriler 2016-2017 eğitim öğretim yılının bahar döneminde toplanmıştır. Önce derslerin öğretim elemanları ile görüşülerek sınıflara gidilmiş ve öğrencilere araştırma hakkında kısa bir bilgi verilmiştir. Çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyen öğrencilere "Kişisel Bilgi Formu", "Özgecilik Ölçeği", "Pozitif Algı Ölçeği" ve "Sosyal karşılaştırma Ölçeği" uygulanmıştır. Kişisel bilgi formu ve ölçeklerin doldurulması yaklaşık olarak 15-20 dakika kadar sürmüştür. Araştırmaya 412 öğrenci katılmış ancak eksik işaretlemelerden dolayı 12 öğrenciye ait ölçeklerin verileri araştırmaya dahil edilmemiştir. Araştırmaya son haliyle 263'ü kadın, 137'si erkek olmak üzere toplam 400 öğrenci katılmıştır. Araştırma verileri için SPSS 22 programından yararlanılarak, Pearson korelasyonu katsayısını hesaplanmış ve basit regresyon analizi yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Özgecilik Ölçeği

Doğan ve Sapmaz (2012a) tarafından geliştirilen Özgecilik Ölçeği (ÖÖ) 15 maddeden oluşmaktadır. Ölçek özgecilik düzeyini tek boyutta ölçen, 5'li Likert tipinde (1-Hiç uygun değil, 2-Uygun değil, 3-Biraz uygun, 4-Uygun, 5-Tamamen uygun) bir öz-bildirim ölçeğidir. Ölçeğin 2.3.7.8. ve 10. maddeleri tersten puanlanan maddeleridir. Ölçekten alınan yüksek puan özgeciliğin yüksek düzeyde olduğunu, düşük puan ise özgeciliğin düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 75, en düşük puan ise 15'tir. Ölçek maddelerinin faktör yükleri .31 ile .69 arasında bulunmuştur. Madde toplam korelasyonları .34 ile .61 arasında olduğu saptanmıştır. Ölçeğin Chronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı .84, bu araştırma için ise .87 olarak bulunmuştur.

Pozitif Algı Ölçeği

Pozitif Algı Ölçeği (PAÖ), pozitif algıları değerlendirmek amacıyla Ickson ve Pines (2013) tarafından geliştirilmiş olup, Türkçe'ye uyarlaması Akın ve Kaya (2015) tarafından yapılmıştır. Sekiz maddeden oluşan ölçeğin üç alt boyutu (benliğe ilişkin pozitif algı, insan doğasına ilişkin pozitif algı ve geçmiş zamana ilişkin pozitif algı) bulunmaktadır. Ölçek 7'li derecelendirmeye ("1. Hiç katılmıyorum", "7. Tamamen katılmıyorum") sahip Likert türündedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 56, en düşük puan ise 8'dir. Ölçekten alınan düşük puan düşük pozitif algıya, yüksek puan ise yüksek pozitif algıya işaret etmektedir. Ölçeğin madde faktör yükleri .57 ile .95 arasındadır. Ölçeğin yapı geçerliliği için doğrulayıcı faktör analizi uygulanmış ve elde edilen uyum indeksleri ($\chi^2= 24.28$, $sd= 16$, $RMSEA= .045$, $IFI= .99$, $CFI= .99$, $GFI= .98$, $SRMR= .032$) sonucuna göre üç boyutlu (benliğe, insan doğasına ve geçmiş zamana ilişkin) pozitif algı ölçeğinin uyumunun yüksek olduğu görülmüştür. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanmış halinin iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları insan doğasına ilişkin pozitif algı boyutu için .71, benliğe ilişkin pozitif algı boyutu için .75, geçmiş zamana ilişkin pozitif algı boyutu için .80 bulunmuştur. Bu çalışma için ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .87 olarak saptanmıştır.

Sosyal Karşılaştırma Ölçeği

Şahin, Durak ve Şahin (1993) tarafından geliştirilen ölçekte 18 madde bulunmaktadır. Ölçek, bireyin kendini başkalarıyla kıyasladığında çeşitli boyutlarda nasıl değerlendirdiğine yönelik algıları ölçmektedir. İki kutuplu ve Likert türünde (1-6 arası) bir ölçektir. Ölçekte 6 noktalı bir boyut üzerinden alınan puanlar dikkate alınarak değerlendirme yapılmaktadır. Düşük puanlar olumsuz benlik şemasına, yüksek puanlar olumlu benlik şemasına işaret etmektedir. Ölçeğin Beck Depresyon Ölçeğiyle korelasyonu -.19, Kısa

Semptom Envanterinin alt ölçekleriyle ise $-.34$ ile $.14$ arasında değişmektedir. Beck Depresyon Envanterinden 9 puanın altı ve 17 puanın üstündeki grupların bu ölçeğe göre ayrıştırılabildiği görülmüştür (Savaşır ve Şahin, 1997). Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı $.87$, bu çalışma için ise $.93$ olarak bulunmuştur.

3. BULGULAR

Bu bölümde, üniversite öğrencilerinin özgeciliği ile pozitif algılarına ve sosyal karşılaştırmalarına ilişkin yapılan analizlerden elde edilen bulgular yer almaktadır.

Özgeciliğin Pozitif Algı ve Sosyal Karşılaştırmayla İlişkisi

Öğretmen adaylarının özgecilik özellikleri ile pozitif algıları ve sosyal karşılaştırmalarına ilişkin Pearson korelasyonu katsayısı analizi sonuçları aşağıda Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1. Özgecikle Pozitif Algı ve Sosyal Karşılaştırma İlişkisi

	1	2	3
1.Özgecilik	1		
2.Pozitif Algı	.37**	1	
3.Sosyal Karşılaştırma	.30**	.46**	1

** $p < .01$; * $p < .05$; $N=400$

Tablo 1’de görüldüğü gibi, özgeciliğin pozitif algıyla ve sosyal karşılaştırmayla (kendini değerlendirmeye) arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson Korelasyonu Katsayısı hesaplanmıştır. Bu hesaplamanın sonucunda özgecilik ile pozitif algı arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki ($r=0.37$, $p < .01$) olduğu bulunmuştur. Aynı şekilde özgecilik ile sosyal karşılaştırma (kendini değerlendirme) arasında da pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki ($r=0.30$, $p < .01$) olduğu görülmüştür.

Özgecilik ile Pozitif Algı İlişkisi

Öğretmen adaylarının özgecilik özelliklerinin pozitif algılarını ve sosyal karşılaştırmalarını (kendini değerlendirmeleri) yordamasına ilişkin basit regresyon analizi sonuçları aşağıda Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarında Pozitif Algı Düzeylerinin Yordanmasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Değişken	B	Sh	β	t	p
Özgecilik	.69	.09	.37	7.96	.00

$R = .37$, $R^2 = .14$, $F = 63,22$, $p < .001$

Tablo 2’de verilen öğretmen adaylarında pozitif algının özgecilik tarafından yordanmasına ilişkin basit regresyon analizi sonuçlarına bakıldığında, pozitif algıdaki değişimin yaklaşık olarak %14’ünün özgecilik tarafından karşılandığı görülmektedir. Elde edilen bu sonuca ($R = .37$, $R^2 = .14$, $F = 63,22$, $p < .001$) göre özgeciliğin pozitif algıyı pozitif yönde ve anlamlı olarak yordadığı söylenebilir.

Özgecikle Sosyal Karşılaştırma İlişkisi

Öğretmen adaylarının özgecilik özelliklerinin sosyal karşılaştırmalarını (kendini değerlendirmelerini) yordamasına ilişkin basit regresyon analizi sonuçları aşağıda Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarında Sosyal Karşılaştırma Düzeylerinin Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi

Değişken	B	Sh	β	t	p
Özgecilik	.47	.08	.30	6.29	.00

$R = .30$, $R^2 = .09$, $F = 39,59$, $p < .001$

Tablo 3’te öğretmen adaylarında sosyal karşılaştırmaların özgecilik tarafından yordanmasına ilişkin basit regresyon analizi sonuçlarına bakıldığında sosyal karşılaştırmadaki değişimin %9’unun özgecilik tarafından karşılandığı anlaşılmaktadır. Elde edilen bu sonuca ($R = .30$, $R^2 = .09$, $F = 39,59$, $p < .001$) göre özgeciliğin sosyal karşılaştırmayı anlamlı olarak ve pozitif yönde yordadığı söylenebilir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada, öğretmen adaylarında özgecilik ile pozitif algı ve sosyal karşılaştırma ilişkisi incelenmiştir.

Araştırmanın ilk bulgusu olan özgecilik ile pozitif algı arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Yani özgeciliğin pozitif algıyı anlamlı bir şekilde yordadığı ve özgeciliğin pozitif algıya ilişkin varyansın yaklaşık olarak % 14'ünü açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatüre bakıldığında doğrudan özgeciliğin pozitif algıyla ilişkisinin incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanamamıştır. Bu araştırmanın değişkenleriyle direkt olarak örtüşmesine de yakın sayılabilecek bazı çalışmalara alan yazında rastlamak mümkündür. Kasapoğlu (2013) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada özgecilekle iyilik hali arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre özgecilik ile iyilik hali arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca özgeciliğin iyilik halindeki toplam varyansın % 19'unu yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Doğan ve Sapmaz (2012b) tarafından öğretmen adaylarında yapılan bir çalışmada besleyici ilişki tarzının öznel iyi oluş ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre besleyici ilişki tarzı ile öznel iyi oluş arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı çalışmada besleyici ilişki tarzının öznel iyi oluşa ilişkin varyansın yaklaşık olarak %18'ini açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Cobb, Davila ve Bradbury (2001) eşlerle yürüttükleri bir çalışmada pozitif algıyla uyumlu destekleyici davranışlar arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Seligman (2007) özgecilik düzeyi yüksek olan bireylerin özgecilik düzeyi düşük olanlara göre psiko-sosyal açıdan daha sağlıklı olduklarını ifade etmektedir. Keyfitz ve diğerleri (2012) iyimserlik, yeterlilik ve sosyal ilişkiler gibi motivasyonların pozitif algıyı etkilediğini belirtmektedir. Özgeci tutumların sergilenmesinde iyimserlik, yeterlilik ve sosyal ilişkiler gibi motivasyonların da önemli olduğu düşünüldüğünde bu araştırmanın bulgularının literatürle uyumlu olduğu söylenebilir. Pozitif algının açıklanmasında özgeciliğin öneminin olduğu söylenebilir.

Araştırmanın ikinci bulgusu olan özgecilekle sosyal karşılaştırma arasında da orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Elde edilen bulgu özgeciliğin sosyal karşılaştırmayı anlamlı düzeyde yordadığı ve özgeciliğin sosyal karşılaştırmaya ilişkin varyansın % 9'unu açıkladığı şeklindedir. Literatür incelendiğinde özgeciliğin sosyal karşılaştırmayla ilişkisinin incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanamamıştır. Bu araştırmanın değişkenleriyle direkt olarak örtüşmesine de yakın sayılabilecek çalışmalara alan yazında rastlamak mümkündür. Staub (1978) özyeterliliğin özgecilik için oldukça önemli olduğunu ifade etmiştir. Güven (2008) tarafından ergenlerle yapılan bir çalışmada sosyal karşılaştırmayla öz-yeterlik inançları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öz-yeterlik inançlarıyla sosyal karşılaştırma arasında orta düzeyde pozitif yönde bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca öz-yeterlik inançlarının sosyal karşılaştırmayı anlamlı düzeyde yordadığı ve toplam varyansın % 14'ünü karşıladığı sonucu elde edilmiştir. İskender ve Tanrikulu (2010) tarafından ergenlerle yapılan başka bir çalışmada sosyal destek ile sosyal karşılaştırma arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca sosyal desteğin sosyal karşılaştırmayı anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmanın özgecilekle sosyal karşılaştırma ilişkisine yönelik bulgusunun literatürle uyumlu olduğu ve sosyal karşılaştırmayla açıklanmasında özgeciliğin önemli bir payının olduğu söylenebilir.

Sosyal öğrenme yaklaşımı özgeci davranışların öğrenme sonucu gerçekleştiğini savunmaktadır (Aşkın, 1986). Üniversiteler mesleki bilgi, beceri ve yeterliliklerin öğrenildiği, kazanıldığı eğitim kurumlarıdır. Her yıl bu kurumlardan çok sayıda öğretmen adayı mezun olmaktadır. Özgecilik öğretmenlik mesleğinin önde gelen kriterleri arasındadır (Karadeniz, 2007). Yıldırım ve Topcuoğlu (2016) tarafından öğretmen adaylarıyla yapılan bir çalışmada özgeciliğin sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılaşma göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Ak (2013) üniversite öğrencileriyle yürüttüğü bir çalışmada üniversite eğitiminin daha başında olan bireylerin üniversite eğitiminin sonlarına yaklaşan öğrencilere göre daha yüksek düzeyde özgeci oldukları sonucunu elde etmiştir. Bu sonuçlardan hareketle lisans düzeyinde verilen eğitimin öğretmenliğin önemli parametrelerinden biri olan özgeciliğe yönelik, özgeciliği artırıcı özellikte olmadığı düşünülebilir. Eğitim fakültelerinde özgeciliği artırıcı ve geliştirici derslerin ve etkinliklerin bulunmasının öğretmen adaylarının özgeciliğine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca eğitim fakülteleri öğrencileri ile bazı sosyal kurumların ortak çalışmalar yürütmesi, çeşitli yardım faaliyetleri düzenlemek, sosyal sorumluluk almak ve değerler eğitimine yönelik çalışmalar öğretmen adaylarının özgecilik düzeylerini arttırabilir.

KAYNAKÇA

Ak, Kaşif (2013). *Üniversite öğrencilerinin özgecilik düzeylerinin yordayıcısı olarak yaşam amaçları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

- Akın, Ahmet, ve Kaya, Merve (2015). Pozitif Algı Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirliği. *Journal of European Education*, 5(2), 16-22.
- Aşkın, Muhittin (1986). Sosyal Öğrenme Kuramı Açısından Olumlu ve Olumsuz Sosyal Davranışlar. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 147-153.
- Benight, Charles C., ve Cieślak, Roman (2011). Cognitive Factors and Resilience: How Self-Efficacy Contributes to Coping with Adversities. In S. M. Southwick, B.T. Litz, D. Charney, and M. J. Friedman (Eds.), *Resilience and Mental Health. Challenges Across the Lifespan* (pp. 45-55). New York: Cambridge University Press.
- Bolig, Rosemary, ve Weddle, Karen, D. (1998). Resiliency and Hospitalization of Children. *Children's Health Care*, 16(4), 255-260.
- Bilgin, Nuri (1994). *Sosyal Bilimlerin Kavşağında Kimlik Sorunu*. İzmir: Ege Yayıncılık.
- Cobb, Rebecca J., Davila, Joanne, ve Bradbury, Thomas (2001). Attachment Security and Marital Satisfaction: The Role of Positive Perceptions and Social Support. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27(1), 1131-1143.
- Dilmaç, Bülent, ve Ekşi, Halil (2012). Öğretmenlerin Sahip Oldukları Değerlerin ve Özgeci Davranışlarının Mesleki Benlik Saygısı Açısından İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 10 (23), 65-82.
- Doğan, Tayfun, ve Sapmaz, Fatma (2012a). Özgeciliğin Değerlendirilmesi ve Öznel İyi Oluşla İlişkinin İncelenmesi. *Değerlendirilmek Üzere Sunulmuş Makale Taslağı*.
- Doğan, Tayfun, ve Sapmaz, Fatma (2012b). Kişilerarası İlişki Tarzları ve Öznel İyi Oluş. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(3), 585-601.
- Drake, Lisa, Duncan, Elaine, Sutherland, Fi, Abernethy, Clare, ve Henry, Colette (2008). Time Perspective and Correlates of Wellbeing. *Time & Society*, 17, 47-61.
- Ekşi, Halil, Sayın, Mine, ve Demir Çelebi, Çiğdem (2016). Üniversite Öğrencilerinin Özgecilik ve Otantiklik Seviyeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 14 (32), 79-102.
- Fazlıoğlu, Yeşim (2009). *Sosyal Gelişim*. N. Aral ve T. Duman (Ed.), Eğitim Psikolojisi, İstanbul: Kriter Yayınları.
- Gerrig, Richard J., ve Zimbardo, Philip G. (2012). *Psikolojiye ve Yaşam Psikolojiye Giriş*. (Çev. G. Sart), İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Gibbons, Frederick X., ve Buunk, Bram, P. (1999). Individual Differences in Social Comparison: The Development of A Scale of Social Comparison Orientation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76, 129-142.
- Güven, Ezgi Denizel (2008). *Bir hazır giyim işletmesinde çıraklık eğitimi kapsamında çalışan ergenlerin öz-yeterlik inançlarının kimlik, sosyal karşılaştırma eğilimi ve demografik değişkenler bağlamında incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Helgeson, Vicki S., ve Mickelson, Kristin D. (1995). Motives for Social Comparison. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 21(11), 1200-1209.
- İcekson, Tamar, ve Pines, Ayala Malach (2013). Positive Perception: A Three Dimensional Model and A Scale. *Personality and Individual Differences*, 54(2), 180-186.
- İskender, Murat, ve Tanrikulu, Taşkın (2010). Social Support, Social Comparison and Anger. *International Journal of Human Sciences*, 7(1), 899-911.
- İşmen, A. Esra, ve Yıldız, S. Armağan (2005). Öğretmenliğe İlişkin Tutumların Özgecilik ve Atılganlık Düzeyleri Açısından İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 42, 151-166.
- Jens, Kenneth G., ve Gordon, Betty N. (1991). Understanding Risk: Implications for Tracking High-Risk Infants and Making Early Service Delivery Decision. *International Journal of Disability, Development and Education*, 38(3), 211-224.
- Johnson, Judith, Gooding, Patricia, Wood, Alex M., ve Tarrier, Nicholas (2010). Resilience as Positive Coping Appraisals: Testing the Schematic Appraisals Model of Suicide (SAMS). *Behaviour Research and Therapy*, 48(3), 179-186.
- Karadeniz, Gülçin (2007). Özel eğitim öğretmenliği bölümü son sınıf öğrencileri ile özel eğitim öğretmenliği mezunu öğretmenlerin özgecilik eğilimlerinin karşılaştırılması. 17. Ulusal Özel Eğitim Kongresi, İzmir.
- Kararınmak, Özlem, ve Siviş Çetinkaya, Rahşan (2011). Benlik Saygısının ve Denetim Odağının Psikolojik Sağlamlık Üzerine Etkisi: Duyguların Aracı Etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 30-43.
- Kasapoğlu, Figen (2013). Üniversite Öğrencilerinde İyilik Hali İle Özgecilik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Hikmet Yurdu*, 7(13), 271-288.
- Kazakina, Elena (1999). *Time perspective of older adults: relationships to attachment style, psychological well-being and psychological distress*. Unpublished Doctoral Dissertation, Columbia University, New York.
- Kepekçioğlu, Emine Selin (2015). *Üniversite öğrencilerinin öğretim elemanlarının inanılabilirliği algısı ve sınıfta adalet algısı arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Keyfitz, Lindsey, Lumley, Margaret N., Hennig, Karl., ve Dozois, David J. A. (2012). The Role of Positive Schemas in Child Psychopathology and Resilience. *Cognitive Therapy and Research*, 37(1), 97-108.
- Kılınç, Erhan, Kılıç, Meryem, ve İpekçi, Nesrin (2016). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin Benlik Saygısı, Atılganlık ve Özgecilik Düzeyleri İle Aralarındaki İlişkinin İncelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (15), 379- 398.
- Koçhan, Kemal, ve Genç, Hulisi (2016). *Genç yetişkin bireylerde psikolojik sağlamlık ve yordayıcısı olarak özgecilik*. 2. Avrasya Pozitif Psikoloji Kongresi, İstanbul.
- Linley, P. Alex, Joseph, Stephen, Harrington, Susan, ve Wood, Alex M. (2006). Positive Psychology: Past, Present, and (possible) Future. *The Journal of Positive Psychology*, 1(1), 3-16.
- Mesquita, Batja (2001). Emotions in Collectivist and Individualist Contexts. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80(1), 68-74.
- Midlarsky, Elizabeth (1991). Helping as Coping. In M. S. Clark (Ed.), *Review of Personality and Social Psychology*, Vol. 12. Prosocial Behavior (pp. 238-264). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Onatır, Melahat (2008). *Öğretmenlerde özgecilik ile değer tercihleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Öz, Fatma (1998). Hemsirelikte Özgecilik. *Çukurova Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 2(1), 53-58.
- Savaşır, Işık, ve Şahin, Nesrin Hisli (1997). *Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Seligman, Martin E. P. (2007). *Gerçek Mutluluk*. (Çev. S. Kunt Akbaş), Ankara: HYB Basım Yayın.
- Seligman, Martin E. P., ve Csikszentmihalyi, Mihaly (2000). Positive Psychology: An Introduction. *American Psychologist*, 55, 5-14.
- Staub, Ervin (1978). *Positive Social Behaviour and Mortality*. New York: Academic Press.
- Stein, Karen Farchaus (1995). Schema Model of the Self Concept. *Image: Journal of Nursing Scholarship*, 27(3), 187-193.

- Sütlü, Tuba (2007). *Örgütsel çatışma ve işgören üzerine etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Şahin, Nesrin Hisli, Durak, Ayşegül ve Şahin, Nail (1993). *Sosyal Karşılaştırma Ölçeği: Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Şengel, Ayşe, ve Gür, Kamer (2018). Effects of the 'Social Responsibility for Health' Program on Adolescents' Empathic Skills, Altruistic and Health Perception. *Marmara Medical Journal*, 31 (1), 17-26. DOI: 10.5472/marumj.371278.
- Taylor, Shelley E., Wayment, Heidi A., ve Carillo, Mary (1996). Social Comparison, Self-Regulation and Motivation. In R.M. Sorrentino & E.T. Higgins (Eds.), *Handbook of Motivation and Cognition*. Vol. 3: The Interpersonal Context (pp. 3-27), New York: Guilford Press.
- Teköznel, İbrahim Mert (2007). *Gerçekliği inşa etkinliği olarak sosyal karşılaştırma: Sosyal karşılaştırma süreçlerinde gerçekçi ve kurgusal karşılaştırma enformasyonu kullanma eğilimlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Topuz, Cemrenur (2013). *Üniversite öğrencilerinde özgeciliğin öznel iyi oluş ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi, İstanbul.
- Tosun, Cansu, Yazıcı, Hikmet, ve Altun, Fatma (2017). Evlilik Öncesindeki ve Evli Bireylerin İlişki Nitelikleri, Benlik Kurguları ve Özgeci Davranış Düzeyleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17 (38), 73-94.
- Yıldırım, Musa ve Topcuoğlu, Pınar (2016). Özgeciliğin Çeşitli Demografik Değişkenlerle İncelenmesi: Sakarya Örneği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32): 40-53.
- Yavuzer, Nurgül (2017). Bir Prosocial Davranış Kaynağı Olarak Özgeci Motivasyonun İlgili Alan Yazını Işığında Değerlendirilmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 105-126.
- Yıldız, Sebahattin, Taştan Boz, İlknur, ve Yıldırım, Bahadır (2012). Kişilik Tipi İle Olumlu Sosyal Davranış Arasındaki İlişki: Marmara Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(1), 215-233.
- Yöntem, Mustafa Kemal, ve İlhan, Tahsin (2013). Benlik Kurguları ve Otantikliğin Özgeciliğin Üzerindeki Yordayıcı Gücünün İncelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 8(8), 2291-2302.